

Tél

Rövid regény Pieter Brueghel Vadászok a hóban c. képe nyomán

– Nem is tudom – mikor elkezdett esni a hó, minden más lényegtelenné vált. Vagy éppen, bármit csinált az ember, annak egyszerre különös jelentősége lett. Emlékszem, csak egy pillanatra hagytuk abba mindennapos dolgainkat, fölnéztünk az égre: – Hm. Megjött a hó – gondoltuk –, és utána ugyanazok a mozdulatok könnyűekké, fontosakká váltak, de valahogy nem azt folytattuk velük, amit elkezdtünk, hanem mintha azon a tisztaságon munkálkodtunk volna, ami másnap reggelre betakarta a világot.

Az ablakon át látni lehetett a hegyoldalon szánkózó gyerekeket. Sebesen siklottak lefelé, eltűntek a kert mögött a völgyben, aztán egy pillanatra megint előbukkantak a domb tetején, aztán a következő dombon, de ezen már nem jutottak túl csak dél felé, amikor jól letaposták a havat. Jó volt nézni őket így az ablakból. Szétváló és összefutó párhuzamos

csíkokat hajtva fölülről is érdekes rajzolatokat mutattak. De legjobb volt köztük lenni. Futottak a szánkók, lobogtak a kibomlott sálak, s ha fölborultunk, míg elnémultak a kiáltások, kicsit úgy maradtunk mozdulatlanul, a kabát ujján, vagy lenről a derekunkhoz bekúszó hó érintését, szánkban fémes ízeket figyelve. Aztán odagyűltek a többiek, kezdtek volna fölsegíteni, és mi hirtelen talpra álltunk, még ha fáj is itt-ott, mert annál nagyobb volt a kacagás.

Akkor kattanhatott el a fényképezőgép. Különös dolog ez a halk kattanás, mi mindent eltöröl. Elnémítja a hangokat, megdermeszti a mozdulatokat, síkra redukálja a teret. Volt, amire jobb szerettünk fényképek nélkül emlékezni. Például, mikor tizenkét évvel később Tóth Ferivel, akivel szánkózás közben valaha akkorát estünk, friss hóban talpaltunk a város felé.

– Bár aztán nem tudtuk eldönteni, melyikünk ment a másik jobb oldalán. – Hát erre jó a fénykép. Ezért jött jól, mikor az osztályról találtunk egyet. Soha nem felejtettük el az ülésrendet. – Ki készíthette, nem tudom. Bent ültünk a tanteremben, Varga Tibi kivételével mindenki mereven az objektívbe nézett. Idegenné vált ettől az egész. Mert bennünk úgy maradtak meg a dolgok, ahogyan tényleg voltak – elevenen.

Dornstädter tanár úr nem ült a helyén, a katedrán, kezeit erélyesen az asztalra támasztva, hanem a padok között sétált, és magyarázott, mi pedig összesúgtunk a háta mögött. Fojtottan nevetgélünk, vagy kifelé báméskodtunk az ablakon, mert esett a hó, az első az idén.

Dornstädter tanár úr néha elakadt a mondókájával. Ilyenkor ő is az ablakon felejtette egy pillanatra a tekintetét – a nyüzsgés emelkedett. Hirtelen visszafordult: – Hová figyelsz te tulajdonképpen? – kérdezte Varga Tibit, mert ő egyedül, még mindig nézett kifelé az ablakon.

Tibi zavarba jött, nem tudott mit válaszolni, elpirult. Ebben is mindig különbözött tőlünk. Mi kicsit egymás miatt is sugdolóztunk, meg hajigáltuk a papírgalacsinokat, csupán bátorságunk fitogtatására, a szemünk sarkából figyeltük a tanárokat. Ő, ha csinált valamit, mindig azért, mert érdekelte. Figyelme szabadon rátelepedett a dolgokra. Olyan volt ilyenkor az arca, mintha tudna valamit, valami nagyon fontosat, amit mi nem tudunk.

– Ma nem lehet bírni veletek. – kanyarodott gyakori prédikációja helyett mondandója végére Dornstädter tanár úr. Karján egy mozdulattal fölcsúsztatva zakója ujját, órájára pillantott.

– Lecke nem lesz. A hátralévő nyolc percben mindenki azt csinál, amit akar. – azzal odament az ablakoz. Nagy pelyhekben hullt a hó. Nyolc percen át az osztály néma csöndben figyelt kifelé, úgy, ahogy Varga Tibi szokott.

Hazafelé hógolyóztunk. Megdobáltuk a lányokat, majd egymást. Egyetlen nyompár kígyózott el oldalt, figyelmünk csóvájából kikeveredve. Én eredtem utána először. Már a domb túloldalán járt.

– Állj! – kiáltottam rá föléről. Megállt, nyugodtan megfordult.

– Ne haragudj – mondta –, mennem kell, átázott a cipőm.

Addigra értem be, szavai alig jutottak el hozzám – emeltem a hógolyót. – Akkor, akkor én most jól megmosdatlak. – gondoltam, de tekintetem a cipőjére tévedt, ami gyengécske volt, és csuromvíz, a sapkája szintén – vékony, és a kabátja is.

Abban a pillanatban szerencsére a Gyurkovics jól fültövön talált. Soha semmiért nem voltam neki olyan hálás, mint azért a dobásáért. Támadásom lendületét megtörve, teljesen indokoltan felé fordulhattam, hiába tiltakozott, hogy nem engem akart.

Egyébként nem találtam el. A kezem megbicsaklott, és mivel fölfelé kellett dobni a dombra, a fehér háttéren nem is láttam, merre repül az iránytévesztett hógolyó. Különös, de

mostanában megint úgy gondolom, talán le sem esett a földre. Persze, ez bizonyára egy kívülállónak érthetetlen. És egyáltalán, nem tudom, mennyire érzékletesen írom én le ezeket a dolgokat. Igazából nem is ezt a regényt kellene írnom, igazából egy könyvet, egy egészen kicsi és rövid könyvet kellett volna írnom Gyurkovicsnak, hogy ne végbélrákban kelljen meghalnia. Varga Tibinek, meg a többieknek. Csak mire erre rájöttem, addigra késő volt. Késő volt, mondom az időben. De az időn túl, úgy hiszem, ez a könyv már örökké létezett. Nem maradt így más, mint regényt írnom, ami legalább érezteti valaminek a hiányát. Valaminek, ami végre a lényegét nevezi meg. Azonban végtére egy regény is érdekes feladat, pláne, ha az ember titokban nem mond le a könyvről sem, némely fénykép példáján okulva, melyek sík lapja kibontja a harmadik dimenziót, egészen egyszerű dolgok által. Olykor elég, ha egy varjú berepül az előtérbe, és máris mögé rendeződik a mélység. Ilyen varjúfélenek gondolom én Varga Tibi cipőit is. Főleg abban a beállításban, mikor megint elindult hazafelé. A többiek újra egymásnak estek, ő pedig magasra emelt lábakkal lépkedett arrább, nehogy belerúgjon a hóba. Szép, tiszta nyomokat hagyott. Mindig pontosan, merőlegesen süppedt el a cipője, aminek orra így nem lett havas, csak az oldalára tapadtak összepréselődő, olvadó pelyhek, onnan szívódott föl a lábát áztató víz.

Gyurkovics cipője sem volt a legkiválóbb, de ő a karácsonyi szünetben kapott rá új talpat, s januárban, mikor megkezdődött a tanítás, a frissen olajozott padlón pompásan tudott vele csúszkálni. Az új talp magába szedte az olajat, amitől teljesen vízhatlanná vált, és elvesztette merevségét, úgy, hogy már másnap a tornaöltözőben, a többi jól bejáratott, katonás sorban álló cipő között sem mutatott esetlenül. A tornával nem is lett volna baj. Idővel ő vált közülünk a legügyesebbé és legerősebbé, és soha, semmilyen játékban nem csalt. A szabályokat kínos pontossággal betartotta. A bajok jóval később kezdődtek – bár ki tudja megállapítani, mi minek a forrása. Belekeveredett egy verekedésbe – így mondták. Megvert három rendőrt. Az egyiket a kabátjánál fogva fejfelé úgy falhoz csapta, hogy összecúsztak a nyakcsigolyái, és örökre béna lett. Ekkor volt huszonhat éves, már hosszabb ideje ivott egy lány miatt. Megrendülten állt a tárgyalóteremben. A régi, behavazott dombokra gondolt, a tornaöltözőben sorba állított cipőkre.

Az ítélet után nem vezett ki belőle minden reménység, bár a következő hét év, mint zavaros üresség jelent meg előtte, ami után majd egyszer visszatér az ismerős világba. Nem egészen rajta múlt, hogy nem így történt.

A börtönben mindjárt az első este, takarodó után hárman odajöttek hozzá.

– Állj föl! – mondták, egyikük gyanúsán vigyorgott a homályban.

– Mit akartok?

– A seggedet.

Másfél másodperce volt kitalálni valamit, amivel elkergetheti azokat a patkányokat. Az agya kitűnően, gyorsan dolgozott, mert másfél másodperc múlva nem állt fel, és éppen mikor mozdultak volna felé, megszólalt:

– Megdöglötök – mondta kimérten. – Nem fogok védekezni, de ha hozzám nyúltok, megdöglötök. Magamat mindenképpen ki akarom nyírni, semeddig sem fog tartani, ha veletek kezdem.

Egy pillanatig úgy nézett ki, mintha sikerülne, a három férfi megtorpant, de csak a helyzet lehetett nekik szokatlan.

– Fiúk – mondta a vigyorgó –, egészen megkönnyeztem. – És amíg gondosan szipogott, a másik kettő munkához látott. Gyurkovics ezúttal nem tartotta be az általa felállított játékszabályokat. Némán, kétségbeesetten védekezett, végül leütötték.

Éjjel, amikor magához tért, érzékelte a végbelétől az ágyékáig lefolyt váladékot. Másnap séta közben valaki hátulról egy borotvát csúsztatott a kezébe. Sejtette, hogy figyelik. Este egy hangos krákogás közben a nyélből kitörte a pengét, és a szalmazsákjába dugta. Nem sokkal takarodó után, kezében az üres nyéllal fölkelt, tompa zajokat csapva odalépett a vigyorgó ágyához. Abban a pillanatban pokróc repült rá. Alaposan összeverték, mozdulni alig tudott, úgy dobták föl az ágyára. Jobb kezét, amiből kicsavarták a borotvát, alig tudta mozdítani. A feje kristálytisztá volt. Pár óra alatt használható állapotba kellett hoznia magát, különben reggel észrevehetik a borotva pengéjének hiányát. Légzését szabályozta, lassan mozgatta, tornáztatta végtagjait.

Először a vigyorgó torkát vágta át, aztán gyorsan a másik kettőét, nehogy a hörgésre felébredjenek. Még ketten feküdtek a cellában, azok végig úgy tettek, mintha aludnának.

Kezében a pengével, az ágyak közt a földön ülve várta a hajnalt. Mindent pontosan felfogott, és nem érezte magát szentnek. Több beállításban elképzelte, miféle jelenetet hoznának össze erre a témára egzaltált filmrendezők: egy titkos társaság okkult áldozatához használják a testét; vagy: pszichopata analitikusa útmutatására szertartás keretében végez megrontóival. – Hát nincs rítus! Leginkább a rítus hiányzik abból, ha az emberbe belefojtják az utolsót, amit még szerethetne magában. Aztán már, szükségét végezve, hiába dörzsöli véresre minden alkalommal egy marék papírral a végbelét.

Többé nem bántották. Öreg ember volt, mire kiszabadult. Kevesen ismerték meg. Cukros bácsinak csúfolták. Tényleg, cukrot osztogatott a gyerekeknek. Azok elfogadták, mert féltek tőle, de ha elfordult, kiköpték a hóba, hogy majd a tavaszi olvadás mossa el.

Ezért kellett volna időben megírnom azt a könyvet. Hagyhatta volna a rohadt kis cukorkáját a fenébe. Így ellenben ő az lett, ami, én pedig itt okos, szivárványos mondatokat fonogatok az életéből. Gyakran elgondolkozom, vajon mi az oka ennek. Néha úgy látom, valami egészen pici, megfoghatatlan véletlen az, mely miatt nem én lettem ő, néha pedig úgy tűnik, minden törvényszerűen alakult így. Azonban bizonyos, hogy a törvények tőlünk nem függetlenek. Könyvet írni, ami elől nem térhetnek ki a törvények sem, ezt tehettem volna meg, ez az, amire rég, a hógolyó figyelmeztetett először a fültövemen. – De mutattak erre más jelek is. Egy ideig én szerkesztettem az iskolaújságot teljesen egyedül. Általában jól sikerült, két-három napon át azon nevetett az osztály.

A karácsonyi számra különös gonddal készültem, igyekeztem a legjobb poénokat, a legérdekesebb történeteket összeszedni, de amikor elérkezett a napja, és kiosztottam, közömbös arccal, egymás után tologatták félre a lapokat. Nagyon rosszul esett. Bónis Petit kérdezgettem, a padoszomszédomat: – Mi van..., mi a baja?

– Nem tudom – rántott a vállán. – Tudod, most karácsony van.

Nem értettem ezt sem, épp úgy, mint a hógolyót. Csak azt láttam, hogy sokkal jobbak a poénjaim az előzőknél, és nem tudtam fölfogni, miért nem elég ez nekik. – Pedig tényleg nem elég, hanem ez csak tizenkét évvel később tisztult ki bennem, mikor Tóth Ferivel talpaltunk a város felé, és lecsúsztam a verem fenekére.

Igazából kocsival indultunk korán, ebéd után, mert mozijegyet akartunk venni másnapra. Afféle minden hitét az élet értelmetlenségébe vetett, hazalátogató egyetemistáknak esténként kijárt legalább ennyi unaloműző.

Én vezettem. Hallgatagon ültünk egymás mellett, bámultuk a kopasz fákat. Az járt a fejemben, mennyire fogunk most örülni, ha kapunk jegyet egy filmre, amiben tökéletes művészi eszközökkel ábrázolják, hogy micsoda kalap szar a világ.

Elkezdett esni a hó. Váratlanul régi képek bukkantak fel bennem.

– Te – mondtam Ferinek –, érdekes, régen nem jártunk moziba.

Rám nézett, nem szólt semmit.

Varga Tibi temetése jutott eszembe, vagyis inkább nem jutott eszembe, mert az egész temetés közben valami más kötötte le a figyelmem, máson gondolkoztam, csak erre emlékeztem határozottan. – Mi is volt az? – Hopp... a kocsi megfarolt. Lejjebb vettem a gázt, higgadtan ellenkormányoztam. Jól sikerült. Ezután minden kanyarban ezzel kísérleteztem. Lendületből befelé a kanyar harmadáig, ott erős gáz, a kocsi megfarol, és pontosan rááll az ív kifutó irányára. Fronthajtással, friss hóban elég könnyű megcsinálni. Egyszer számítottam el magam, vagy az úttest volt itt síkosabb, mindenesetre az ív kifutó irányával párhuzamosan, elegánsan besodródtunk a bal oldali árokba.

– Hülye – mondta Feri.

A kocsit nem tudtuk kiszabadítani. Egy ponton föltámaszkodott az alváz, a jobb első kerék a levegőben pörgött tehetetlenül. Próbáltuk tolni, de ketten nem boldogultunk vele, az úton pedig egy lélek sem járt. Csönd volt, zihálásunk szüneteiben hallani lehetett, amint a hópelyhek földet érnek.

– Menjünk gyalog! – állt meg Feri leeresztett kezekkel, majd mérgesen rávágott a motorház tetejére. – Már nincs messze a város.

– Jó – bólintottam. A csomagtartóból elővettük a kabátokat, sapkát, kesztyűt. Fölöltöztünk, és elindultunk a földeken át, toronyiránt. Feri duzzogva, fél lépéssel mindig előrébb járt, én tekintetemmel a tájon bogarásztam. Néha megint jöttek a képek, de nyomban el is szöktek – az egész reménytelen küzdelemnek tűnt.

– Mondd – kérdeztem –, te is hülyének tartottad Varga Tibit?

– Nem... ha tudni akarod – válaszolta enyhe indulattal.

– Ez jó – gondoltam –, végre egy biztos pont.

A következő pillanatban eltűntem. Hirtelen nem értettem, mi történt. Gyorsan, szinte olajozottan csúsztam lefelé, majd nagy zökkenéssel megálltam. Odafönt Ferinek kellett kis idő, mire körbe fordult és meglátta helyemen a lyukat.

– Mit csinálsz? – emelte fel a hangját gyanakodva, de én nem rá figyeltem, hanem a sapkára, ami a zökkenésnél egyszerre beugrott.

– Persze, a sapkája. Arra gondoltam a temetés alatt.

Akkortájt, mikor ő azt kapta, mi nem hordtunk sapkát. Valahogy szégyennek számított. Meghátrálásnak a hideg előtt. Ha elindultunk otthonról, s az ajtó csukásával elváltuk szüleink figyelmének sugarát, a sapka nyomban zsebbe, táskába került. Hazafelé fordítva ugyanez. Megelégedésünkre egy ideje Varga Tibi szintén hajadonfótt járt, ugyanúgy, mint mi – képzeltük. Pedig használhatatlanná kopott a régi sapkája. Egyszer aztán megjelent egy újban. Nagy bojt volt a végén – hm. Röhej.

– Mi van – kérdeztem –, megvert anyukád?

Csodálkozó, nagy szemekkel nézett rám.

– Ez minek? – bökte pillantásommal a feje tetejére.

– Ja – vont a vállát –, jó meleg.

Azzal sarkon fordult, és csak úgy, nyugodtan, egyszerűen otthagytott.

Addigra hidegek jártak. Este, a sötétben én is kipróbáltam. Kivettem a sapkám a zsebemből, és a fejemre húztam. – Tényleg jó meleg volt.

Ez pergett le bennem, amíg Feri keresgélt, ezért nem válaszoltam azonnal. Aztán megjelent a feje fönt, a lyukban, útját szegve annak a kis fénynek is, amit már kezdett megszokni a szemem.

– Mi van veled? – szólított aggódó hangon. Kitört belőlem a nevetés.

Ő is nevetett. Azt gondolta, úgy ugratom, mint régen a többiekkel, ha szánkózás közben fölborultunk.

Jól kinevettük magunkat, majd pillanatnyi szünet után még azt mondtam: – Milyen furcsa, hogy Ausztráliában nyáron van karácsony.

Besötétedett mire a városba értünk. Kicsit átázott a cipőnk, de nem fáztunk. A hó szakadatlan esett, a lámpák alatt, a kirakatokból kivetülő fényben, szabályos mértani alakzatokon át peregtek a pelyhek a földre. Az utcán emberek jártak, léptük halkan neszezett. Harangoztak. Később még egyszer. Nyolc óra volt, bezártak az utolsó mozipénztárak is.

Attól a naptól kezdve sokat sétáltam a dombok között, vagy fát vágtam a házunk előtt. Állt ott egy öreg, odvas tölgyfa, a mellé dobálták le a fuvarosok a téli tüzelőt, és én előbb kint összevágtam, csak utána hordtam be a kamrába. Sok volt a fa, majdnem az egész vizsgaidőszakban hasogattam.

Gyakran járt arra egy kislány, meg-megállt, nézegette, ahogyan dolgozom. Végre egyszer megszólalt: – Bácsi, te ott laksz? – mutatott a tölgy odvára.

Ez szöveget ütött a fejembe. Figyelni kezdtem az öreg fát, és láttam, hogy ágai közt ott a világ.

Hanem kaptam én ettől a kislánytól még valamit – vagyis inkább visszakaptam. Eszterre gondolok, elfelejtett hajára, arca nyugalma, a tartására, mikor csöngetés után fölállt a második padból. – És most itt kószált a mása körülöttem. – Bár megmutattam Bódis Petinek, miután visszajött Amerikából, és nem értett egyet velem. Igaz ugyan, a pad túlsó oldaláról ő régen is más szögben látta, mint én, és persze megjárta közben Amerikát.

Érdekes módon találkoznak itt a dolgok, mint rég, mikor tanítás után másodszor találkoztunk Eszterék utcájának bejáratánál. Többé nem titkolóztunk egymás előtt.

– Te jártál már náluk? – kérdeztem izgatottan, nem féltékenységből. Képzeletembe nem fért csak az, hogy engem szeret.

Különben, mindig úgy képzeltem, náluk egészen más van, mint másutt, valami szelíd ragyogás. Azt hiszem, Péter nem gondolt ilyeneket.

Eszter egyik születésnapján végre bejutottunk hozzájuk. Sokan voltunk, és ez néha zavart. Nem tudtak a dolgok nyugodtan körénk rendeződni. Ritkán néztem fel, inkább a részletekben próbáltam megkeresni, s a gesztenyepüré bársonyos ízében találtam rá, a poharak csilingelésében ő nevetett, játék közben véletlenül mellé kerülni: tak-tak-tak, haja arcom előtt suhan el.

Váratlanul Péterrel találkoztam a szoba közepén.

– Na, milyen? – szóltam zavaromban.

– Semmi különös – mondta némi fásultsággal.

Ez teljesen kizökkentett, elképedten álltam előtte.

– Az asztal alatt megfogta a kezem – tette hozzá magyarázatként –, semmi különleges. Egész más, mint képzeltem.

Nem hittem el. – Hazudik. – mondogattam magamban, még akkor is, amikor ő már egy tengeri csigát nyomkodott a fülemhez.

– Hallod? Súly a tenger.

– Hm. Tedd vissza a helyére!

Ennyit tudtam mondani kifelé, magamban: hazudik, hazudik, hazudik.

Ágyamban azon az éjjelen többször fölébresztettek arcomon folydogáló könnyeim. Innen gondolom, hogy mégis elhihettem. És valószínű az igazat hittem el, mert Péterért mindig bolondultak a lányok, később például fiatal tanárnőit vonzotta delejesen.

Hiába szerették, az a tengeri csiga messzire vitte. Erős vágyat ébresztett benne távoli, ismeretlen szépségek iránt, és az első alkalommal mikor tehette, megszökött Fiumébe, onnan hajóval Marseille-be, majd tovább Amerikába. Huszonkét éves volt, mindent megkapott, amiről ábrándozott. Még a hajón összeismerkedett egy színésznővel. Nagy szerelem lett belőle, gazdag szállodák, kényes utazások, válogatott szórakozások, jacht a tenger közepén.

Eleinte káprázatban élt. Sokat mesélt nekem erről – persze tizenöt év alatt összejön a mesélnivaló, és nálam lakott egy darabig, miután hazajött, intézte az iratait, és új lakást szerzett. Komoly arccal mutatta fényképeit a színésznőjéről, barátairól, a jachtról – mindent pontosan elmagyarázott.

– Tudod – fejtegette –, nem engem szeretett. Különös módon az ember sem magáról, sem másról nem tudhatja biztosan, hogy kit szeret. Ha egyedül vagy, és mosolyogsz, mikor ő jut eszedbe, akkor talán tényleg szereted. Vagy ha álmodban sírsz utána, de ezek sem biztos jelek. Neki én csak díszletnek kellettem. Olykor szóvá tettem ezt.

– Pete – mondta mindig –, te megint kínozni akarsz. – És levágott egy hatalmas hisztériát. Ahhoz igazán értett. Órákig eltarthatott. Utána fölmentünk a fedélzetre, kinyomtam neki egy grapefruit levét, hallgattuk a tengert, a sirályokat és a hajómotort. A vízből időnként nagy halak buktak elő. Mikor sötétedett, lementem pulóverekért a kabinba, majd halkán megkérdeztem: – Baby, nem akarsz még egy grapefruitot?

Elég sokáig bírtam ezt, de aztán undor fogott el. Egy ideig még a tengerről is azt hittem, csak a gyerekkorom pocsolyáin úsztatott papírdarabok látványát keresem bene. – Ez azért nem igaz – vette elő megint a fényképeit.

– A tenger egészen más.

– Hm – nézegettem.

– És látod – fogott kezébe egy képet, melyen Miriam lobogó hajjal a korláton át a tenger fölé hajolt –, az ember magáról sem tudhat semmit: ha egyedül vagyok, és rá gondolok, nem szoktam mosolyogni, álomban sem sírok utána, mégis, mostanában valahogy hiányzik.

Elbeszéltem neki én is mindent, ami itthon történt, kezdve Eszterrel való találkozásommal.

– Eszterrel nem sokkal az egyetem elvégzése után találkoztam. – Bár én addigra leszoktam az ilyesmiről, a kedvéért beültem vele egy vendéglőbe. Ittunk egy kávét meg valami rövidet. Fásult volt, és kissé flegma. Régi szerelmünk történetével igyekeztem kizökkenteni, az ezernyi fondorlattal, ahogy próbáltunk örökké a közelébe kerülni. Kissé erőltetetten nevetett.

– Érdekes – mondta aztán, s nagyokat szívott a cigarettájából –, én mindig velem lehettem, és ettől sose éreztem magam extrán.

– Elég fanyar – húzta el a száját Péter. – Nem ilyennek képzeltem.

– Igen. Később férjhez ment, lett két gyereke, és az utcán mindig lehajtott fejjel járt, mert a férje féltékenykedett.

Megmutattam Péternek a kislányt, aki közben megnőtt, és néha még elvetődött az öreg tölgy környékére, de ő semmi hasonlót nem talált benne. Beszéltem neki Gyurkovicsról, Varga Tibiről meg a többiekről, és a könyvről is, amit meg kellett volna írnom valaha. Gondolkodóba ejtették a következtetésem, s azt hiszem, legbelül egyetértett velem, mert harminc év múlva az utolsó osztálytalálkozón megkísérelte kifejtetni a lényegét.

Hárman voltak összesen. Rajta kívül Dornstädter tanár úr és Szabó Pista – öregecskék mindahányan. Nemigen tudtak már figyelni rá. Péter észrevette magát, s Varga Tibi esetével igyekezett kézzelfoghatóbbá tenni az összefüggéseket.

– Mit számít az már, fiam – szólt közbe Dornstädter tanár úr.

– Nézz szét, ennyien maradtunk!

Ezen a ponton dőlt el, hogy ezt a regényt megírom. Dornstädter tanár úr ugyanis mindkét állításával létem lényegét vonta kétségbe. Vegyük először a másodikat. Így mondta: „Nézz szét, ennyien maradtunk!”

Ennek rám vonatkozó részét nem fogadhatom el, csak abban az esetben, ha számára ez azt jelentette: ő átköltözött a tölgybe örökre. Ugyanis élek. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy írom ezt a regényt. Élek, bár elszunnyadok néha az öreg tölgygel, és az időt olykor már összekeverem. Nem csoda, régen örökkévalóságnak tűnt a tél, most egyetlen lélegzetvétel egy év. Sokat gondolkozom. Gyakran eljönnek hozzám a régi dolgok, s néha annyira beléjük élem magam, hogy megint mosttá válnak, és én ők vagyok.

Igen. Így kell lennie. Sajátom már bűneik és életük is kicsit. Hogy mint cselekvésképtelen, ne csak szivárványos mondatokat fonogassak sorsukból. Így nyer súlyt létükből az én életem. És mondhatom – Dornstädter tanár úr – igenis számít. Minden számít. Ki tudhatná, hol veszik kezdetüket a fontossá váló mozzanatok? Mikor költöztem én át ide a tölgybe? Amikor a kislány megszólított, vagy korábban, mikor nem vettük meg a mozijegyet? Mikor kezdődött az a folyamat, amibe Varga Tibi mégis tönkrement? Három napja, vagy tízezer éve? Mert utoljára ő is tönkrement, bár mindegyikünk közt legtovább tartotta magát.

Hetedikesek voltunk, bejött divatba a hosszú haj. Persze, nem lehetett.

Szót fogadtunk.

Tibornak tetszett akkoriban egy lány a hatodikból. Van olyan, hogy egy lány az embernek mindennél fontosabbá válik. Ők úgy gondolták, úgy jelentették együtt azt, amit, hosszú hajjal. – Épp a Tibor! – mosolygott magában mindenki, pedig ezúttal sem lett olyan, mint a többiek, mert ő nem vágatta le a haját. Aztán tanári kísérettel el kellett mennie a fodrászhoz. Különben kicsapták volna.

Nem sokkal később bekerült a kórházba. Asztmás volt. Ezt addig nem tudtuk. Két hónapja nem jött iskolába, mikor elmentünk meglátogatni. Csak párunkat engedtek be hozzá. Egyedül feküdt egy szobában. Szép, sárgára festett oxigénpalackból szívta a levegőt egy maszkon át, mellette fehér ruhában ápolónő ült, és olvasott.

Hirtelen zavarba jöttünk, nem tudtuk, mit mondjunk neki, úgysem tudott volna válaszolni a maszk miatt.

– Milyen jó hosszú haja van – szólalt meg egyikünk.

Lassan, egész lassan könny gyűlt a szemébe, majd kibuggyant és végigfolyt a halántékán, és a fülén – a párnája szívta fel.

Az ápolónő észrevette, gyanakodva ránc emelte tekintetét.

– Na, menjetek innen fiúk! Gyorsan! – mondta szigorúan.

Az ajtóból még visszanéztem, és a könnyek alatt a szemében most megláttam csillogni azt a félelmet, amit valaha a sapkája miatt akartam kicsikarni belőle.

Pár hétre rá megvolt a temetés. Egyesek sírtak, emlékszem, Gyorkovics is. Én gondolkoztam egész idő alatt. Még nem a könyvön. Azt csak később vettem be elszalasztott, korai terveim közé, valahogy így: pár képből kellene állnia, vagy akár egyetlenből. Nem feltétlen vizuális képből, de szemlélhetőből. Ha sokáig néznénk elmerülten, rájönnénk, hogy igazából nem is kép. Fejünket mozdítva mozdulnak egymás előtt a tárgyak, és csak a távolsági rövidülés miatt látszanak kicsinek. A lap széle pedig csupán keret, ablakkeret, amin át az igazi valóságot látjuk, igazi otthonunkat, az öreg tölgyet. Benne ami volt, már örök. Idő van, csak a fejlődésnek irányt szabni.

Egyébként, nem mindig jó ez sem. Pillanatra azt hittem, miután végigpergették az összes fényképet, Szabó Pista, Péter és az öreg Dornstädter most lépnek ki az ajtón enyhén tántorogva, most néznek föl a világosodó égre, s míg a templomban hét órát harangoznak, épp most vizelnek sárga tócsákat a kocsmaudvar havára. Mindez azonban már régen történt. Azért persze lényeges, csakhogy odakint most valóban elkezdett esni a hó. Ez tényleg most történik, nem csak képzelem – az ilyesmit pontosan megérzi az ember.

Be is kell fejeznem az írást. A szavak elrepülnek, de a hó valóban, igazából esik. Ez a legfontosabb.

– Korán sötétedik, az utcán már égnek a lámpák.